

Goran Mrakić

Micile
plăceri ale
morții

NEMIRA

LEAGĂNUL VÂNTURILOR

Cu mult timp înaintea zeilor cornuți și a lighioanelor fi-roase, vântul s-a năpustit asupra pământului prin cimpoaiele marelui spirit. De atunci, el bântuie întruna peste pusta ce zăcea pe vremuri pe fundul Mării Panonice. Șuieratul său năprasnic e o constantă primordială a Banatului, care ne risipește și ne în-trupează în hora furioasă de la începutul timpurilor. Cât de plăcut e să asculți uneori simfonia sălbatică a ființei și devenirii noastre pe străvechile meleaguri!

Mă poartă pe brațele sale și în această zi însorită de primă-vară, când conduc fără mâini bițigla pe drumul Periamului, sub plopii care străjuiesc șoseaua. Privirea îmi zboară haihui și mă gândesc, în timp ce ascult croncănitul ciorilor ce acomp-aniază utilajele agricole angrenate în întreținerea culturilor de porumb și floarea soarelui, că viața, la rândul ei, nu e altceva decât o însămânțare iluzorie a vânturilor. Sau poate

o permanentă schimbare, deopotrivă comică și tragică, care se prelinge dintr-un mister într-altul.

Fiecare nouă zi încearcă să surprindă și să descrie hipnoza împietririi noastre în vânt, dar puțini oameni sapă după magia sensurilor care ne scapă și curg, line și tulburi, precum ritmurile sălbătice ale Mureșului și ale vinului din pivnițele copilăriei.

E vinul băut de tata. E transfuzia lui zilnică de țărână, de viță și de viață. N-ar putea funcționa fără acest ulei cu care-și lubrifiază rulmenții simțurilor. El m-a învățat să dresesz câini-lup și să cred mai mult în reacțiile lor decât în cele ale oamenilor. Când eram copil, mi-a dat să citesc *Chemarea străbunilor* și *Colț Alb* și mi-a inoculat în subconștient un adevărat cult al strămoșilor noștri totemici, lupii.

Pedalez Ucraina neagră a lui tata și-mi imaginez că am sub mine un cal din basmele ce se pierd în negurile istoriei. Vreau să-mi pictez pe vecie în minte tabloul bucolic al acestei zile de mai, cu maci roșii care punctează imensitatea orizontului azuriu.

Tocmai de aceea mă izbește ca un toiag imaginea câinelui ciobănesc spânzurat cu sârmă de creanga unui dud. Descaléc din siț ca din mirajul unui basm și privesc interzis, preț de câteva clipe, corpul înțepenit și legănat de vânt. Sunt mut de indignare, dar toată natura din jur, aliatul meu până adineauri, pare impasibilă în fața monstrozității. Ciorile croncăne și scormonesc cu ghearele prin brazdele de pământ, o barză neagră zboară nestingherită deasupra noastră, câteva căprioare, speriate de huruitul tractoarelor, aleargă în depărtare, iar o ciocănitoare caută insecte sub scoarța copacului de vizavi. Nici măcar oamenii din puținele

mașini care trec pe șosea nu par foarte afectați de această scenă decupată dintr-un *noir* grotesc. Mi se face un ghimpe de lână în stomac și mă cuprinde o senzație de greață. Tocmai am făcut cunoștință cu sentimentul de uluială în fața bestialității gratuite, de neputință în fața nedreptății. Abia după câțiva ani aveam să conștientizez că fac parte dintr-o specie care crede că există bombardamente umanitare.

CIOARA CU O COPEICĂ ÎN CLONȚ

Ultima săptămână de școală trece întotdeauna cel mai greu. Eu și Slavko stăm tolăniți în ultima bancă, privind din când în când pe geam, să vedem cine trece cu bițișla. Profesorul de biologie vorbește despre condori, bătlani și pelicani, dar eterul din capetele noastre e survolat de niște păsări mult mai șturlubaticice.

— Îți spun, trebuie să mai găsim... Nu se poate să fie numai una! spune Slavko șușotind, în timp ce-și lipește obrazul de banca mângălită cu pixul, tocită de atâtea generații.

— De ce ești așa sigur?

— Mi-a zis Pirkoš, că i l-am arătat!

— Da, mă, Pirkoš nu știe nici să se șteargă la cur, s-o pricepe la monede de aur rusești!

— Da, mă, știe, că a fost în război, a zis că a văzut exact din alea, copeici sau cum le spune...

— Și ce propui?

— Să mergem să căutăm! E ceva extraordinar, sigur vom mai găsi!

Nu l-am mai văzut de mult așa de entuziasmat pe Slavko. De fapt, e foarte greu să-l surprinzi în altă ipostază decât rânjind, chicotind, hlizindu-se sau făcând mișto de alții. Starea lui naturală e să râdă sec și să vorbească mereu anapoda, indiferent de loc sau audiență. Acum îl văd absorbit de perspectiva descoperirii unei comori în propria ogradă. Tatăl său a scos niște salcâmi din fundul grădinii în urmă cu câteva zile, iar Slavko s-a dus să-și vâre nasul pe acolo. Nu să-l ajute, pentru că ura munca de orice fel. Era capabil de o mie și una de tâmpenii inutile, dar nu ar fi făcut ceva folositor nici în ruptul capului. Părinții lui știau ce-i poate mintea, de aceea nu au insistat prea mult pe lângă el. Era o pierdere de vreme, oricum. Și așa, învârtindu-se pe lângă oamenii care scoteau pomii, a găsit într-o groapă rămasă după smulgerea rădăcinii o monedă mică, strălucitoare. Bucuria i-a fost imensă, nu i se mai întâmplase niciodată așa ceva, cu excepția unei dimineți de iarnă când găsisse o bancnotă de douăzeci și cinci de lei într-o balebă de vacă. S-a chinuit câteva minute s-o scoată și s-o șteargă, după care s-a dus să cumpere langoși.

Slavko s-a uitat ore în șir la moneda care îi trezea o curiozitate ieșită din comun. A curățat-o, a lustruit-o și a pus-o într-o cutiuță. După două zile, i-a arătat-o lui Pirkoš, vecinul de vizavi, un moș care le știa pe toate. Sau cel puțin așa se credea pe strada noastră. Acesta și-a pus ochelarii, a luat moneda și a ridicat-o spre lumină.

— Copeică rusească, din timpul țarului. De unde ai tu așa ceva? l-a întrebat pe Slavko.

— Am găsit-o în grădină, când a scos tata salcâmii.

— Mai caută, sigur sunt și altele. Poate găsești un vas întreg. Devii bogat! Dar, vezi, să nu declari la Miliție, că-ți confiscă tot. Și te mai și trimit la școala de corecție! Mai aia-ți lipsește, de parcă n-ai fi destul de bolând!

— Hî, hî, hî... Credeți că mai sunt?

— Sută la sută! Nu se poate să fie numai una!

— Da? Și unde să caut?

— Păi, ești prost? Acolo unde ai găsit-o și p-asta! Mergi și sapi, dar noaptea, să nu te vadă vecinii sau milițienii. Dacă le găsești, ești boier!

Slavko și-a luat înapoi bănuțul și s-a așezat sub părul din fața casei bunicii sale, cu care locuia. S-a uitat la el încă vreo jumătate de ceas, ticluind zeci de planuri, numai de el știute.

Întorcându-ne de la școală, mi-a spus și mie care-i faza. Mi-a propus să facem un plan pentru a pune mâna pe comoară. Iar acum, în timpul primei ore, când încă ne vine să căscăm și nu avem chef de nimic, în așteptarea vacanței de vară, face tot posibilul să mă convingă.

— Zi-mi, cum procedăm? Vii după masă la mine, să planificăm ce și cum?

— Păi, nu știu, să văd, să n-am altceva de făcut...

— Ce altceva, ce ai de făcut? Oricum nu faci niciodată nimic, ce treabă să ai?

Vecinul și colegul meu de bancă e incredibil de insistent. De fapt, e o pierdere de timp să te contrazici cu el pe orice temă. Undeva în surdină, la câțiva kilometri depărtare, se aude vocea profesorului, care le povestește elevilor:

— Cea mai mare pasăre din lume este albatrosul călător, totodată și cea mai răspândită pasăre de mare din familia Diomedeianelor. Ea locuiește în zona Oceanului Antarctic, iar pasărea cea mai mică este un soi de colibri, care trăiește în Cuba...

Slavko e întotdeauna dezinteresat la ore, orice s-ar preda. În plus, e și fascinat de perspectiva găsirii unui tezaur senzațional, tocmai în propria grădină, ultimul loc la care se așteptase!

— Așa facem, vii azi la mine și stabilim detaliile. Să vedem ce ne trebuie, când am putea să mergem, alea, alea...

— Bă, voi încerca să...

Dar propoziția mea e întreruptă de răcnetul profesorului:

— Vasin! Ridică-te în picioare, gunoiule!

Slavko e trezit brusc din reverie și se ridică în picioare. Observ că i-a revenit instant acel rânjet în colțul buzei, fiind pregătit să spună prima prostie care-i vine în minte.

— Despre ce vorbeam noi aici?

— Ceva de păsărici? Hî, hî...

— Tu mă întrebi pe mine sau eu pe tine?

— Eu pe dumneata, gen, hî, hî...

— Ce am zis, care e cea mai mică pasăre din lume?

— Ciooaaara! spune colegul meu hlizindu-se nestingherit și lungind intenționat silabele cuvântului, așa cum face de obicei, moment în care întreaga clasă izbucnește în râs. Încurajat de ceilalți, începe și el să râdă sec, cu mici sughituri.

Tocmai atunci se aude soneria, profesorul își ia catalogul, își pune ochelarii în buzunarul sacoului și iese din clasă nervos, fără să salute. În spatele lui se așterne un hohot molipsitor, dominat de gâfâitul strident al lui Slavko.

BARZA DE PE STRADA MORȚILOR

Unii oameni ar fi probabil tentați să spună că într-un sat ca al nostru nu se întâmplă mare lucru și niciodată nu se schimbă nimic. Un loc ca oricare altul, în mijlocul pustiului bănățene, la hotarele Cortinei de Fier, cu aceleași răsărituri previzibile, pământuri roditoare și năluciri ondine ale tinerilor care se întorc acasă morți de beți în zori de zi, tumefiați de vinurile tari și ignobile. Verile lungi și dogoritoare aduc cu sine aceleași obiceiuri, tot mai erodate de la an la an, și fețe succedându-se ciclic, de secole bune, pe drumul pietruit ce duce spre unul dintre cele trei cimitire sătești.

Niciun deal nu străjuiește acest fost sălaș medieval, ajuns între timp o mândră comună în iluminat socialism, nicio apă curgătoare nu i se unduiește pe lângă coapsele de cernoziom, nicio pădurice nu-i ține de umbră și nici măcar un amărât de lac nu îi oferă satisfacția de a se oglindi dimineța în turburea-i

statornicie. Doar niște dâmburi, canale, gârle, iazuri acoperite cu trestie și rogoz; și cazemate, construite tocmai aici, într-un sat sârbesc, pentru a-i apăra pe localnici de un potențial atac al conaționalilor lor de peste graniță.

Zborul berzelor este unul dintre puținele variabile pe cerul de deasupra noastră. Oamenii salută cu puerilă bucurie venirea lor, urmărind mai apoi cu pasiune modul în care își construiesc cuiburile baroce din crengi, rămurele și vreascuri, convinși că aceste păsări aduc, odată cu primăvara, bucuria, norocul și fertilitatea.

Dar iată că întorcându-ne veseli și dezlânați de la școală într-o zi însorită a fatidicului an 1989, despre care nu aveam nici cea mai vagă idee că va fi ultimul din istoria Epocii de Aur, s-a întâmplat un lucru mai puțin obișnuit. La drept vorbind, ne păsa mai puțin de prognozele profesorilor care prezentau național-comunismul lui Nicolae Ceaușescu ca pe o glorioasă încununare a istoriei României, decât de faptul că pe hornul unei case din sat și-a făcut cuib o barză... neagră!

Nici cei mai bătrâni dintre săteni nu-și puteau aduce aminte să fi văzut vreodată așa ceva în întreaga lor viață. De fapt, mulți nici n-au știut că o asemenea pasăre există, darămite s-o mai poată admira cum clămpănește prin deschiderea și închiderea ritmică a ciocului, neavând glas. Tovarășa Doina, fosta profesoară de zoologie, ne-a spus că fenomenul e cu atât mai ciudat cu cât berzele negre sunt în general animale solitare, care de obicei se cuibăresc în arbori sau chiar pe stânci abrupte, departe de oameni.

Goran Mrakić

Și atunci, ce căuta o asemenea creatură, cu ciocul și ochii ei roșii, pe hornul casei văcarului Laka, pe Strada Morților, așa cum se numește ulița mică ce duce de la Parcul soldatului sovietic la Cimitirul sârbesc?

SUPA DE COCOȘ

Baba Bojka, străbunica mea, jumulește o pasăre într-un văiling verde, scorojit în două-trei locuri. Capul de cocoș stă înfipt în țăruiș, ca într-un ritual precreștin. Jivina decapitată, cu sângele țâșnind din gât, încă mai dă din picioare, se zvrăcolește în ligheanul cu apă fierbinte, aburindă.

Ușa bucătăriei de vară e larg deschisă. Vântul primăvăratc mișcă franjurii decupați dintr-un plastic moale, multicolor, în timp ce curentul leagănă banda adezivă agățată de tavan, doldora de muște ce bâzâie în agonie. Cățeaua Lajka e dezlegată și vine să lingă mânerul maro al cuțitului mânjit cu sânge, după care se duce și se întinde agale într-o oază însorită din mijlocul curții.

Bobocii de găscă și de rață sunt lăsați în stradă. Aleargă printre pădăii și prin iarba verde și deasă de sub marele nuc, în al cărui vârf am învățat să mă cațăr din câteva mișcări. Chestie de antrenament și echilibristică.

Pe ulița a treia trec mulți oameni, pe unii îi cunosc, pe alții nu. Băștinași sau vinituri, săraci sau bogați, fericiți sau abătuți, treji sau beți, cu toții își caută un drum în viață, un loc sub soare. Când nu sunt la fotbal pe izlaz sau când nu bat mingea în curte, răsfoiesc în liniște cărțile din biblioteca bunicului. Pe multe dintre ele e aplicată parafa cu numele lui. E plecat de acasă dinainte de nașterea mea, n-am apucat să-l cunosc. Acasă se vorbește rareori despre el, chiar dacă e în viață. Mă fascinează lumile necunoscute în care pătrund prin intermediul cărților mult mai palpitate decât textele școlare. Dintr-un album cu picturi naive îmi sar în ochi sperietorile de paie de la marginea drumurilor și cocoșii omniprezenți, cocoțați pe gardurile de lemn, pe cotărcile de cucuruz, pe duzii înzăpeziți sau pe hornurile caselor. E o lume bucolică, veselă și tristă în același timp. A pintenaților care dau trezirea și a bufnițelor care dau stingerea. A șirului neîntrerupt de soare și lună, de lumină și beznă de la începutul veacurilor până astăzi. Nu-mi dau seama dacă în spatele picturilor naive din catalogul pe care îl răsfoiesc pe prispă, majoritatea făcute de artiști populari din Uzdin, se ascunde vreun demon negru, asemenea Gvozdenzubei, care sălășluiește în hornul din casa babei Zlata și despre care mi s-a povestit când stăteam înfolit într-un cojoc în spatele sobei pe tulei, în zilele reci ale ier- nilor de odinioară.

A venit primăvara și totul pare a fi enervant de etern, chiar și propria-mi copilărie. Până și această zi se arată de parc-ar fi bătută-n cuie, asemenea norului de fum care s-a cuibărit deasupra Christosului de tablă de la marginea satului. Doar capul cocoșului înfipt în țăruș și muștele lipite de banda adezivă din

bucătărie mă avertizează cât de vremelnici suntem în această permanentă anticameră a morții.

Scot din bibliotecă romanul *Cocoșul roșu zboară spre cer*. Citesc și nu înțeleg mare lucru din grotesca folclorică a lui Miodrag Bulatović. Nu e o carte pentru copii, ci una pentru adulții care n-au fost niciodată copii. Oameni care s-au scufundat în uitare ca-n niște taine nescrise ale mlaștinilor Banatului.

— E gata zupa, zice baba, hai la masă!

— Vin imediat, îi răspund reșezând cărțile în rafturile bibliotecii.

Numai ce m-am așezat la masă, că-l și aud pe Slavko strigând la poartă:

— Gooo-ra-neeeee!

— Stai și mănăcă liniștit, lasă-l în fras pe bolându' ăla, ai timp dup-aia să te joci cu el toată ziua! spune bunica închizând ușa bucătăriei.

Pune oala pe masă, după care îmi scoate o farfurie plină de supă galbenă și aburindă. Printre frunzele de pătrunjel și bucățelele de morcovi și țelină înoată ficățeii păsăroiului care azi-dimineață ne-a dat trezirea pentru ultima oară. Acum mă privește din vârful unui țaruș cum mânuiesc lingura căutându-i inima printre tăiței de casă.